

Aan: de Raad van State
Afdeling Bestuursrechtspraak
Postbus 20019
2500 EA DEN HAAG

Betreft: hoger beroepschrift Waterwetvergunning RMS Venlo

Mijn kenmerk: T032/Ber.Lim

Uw kenmerk: nog niet toegewezen

's-Gravenhage, 10 juni 2020

Edelachtbare Heer / Vrouwe,

Namens

- Vereniging Behoud de Parel te Grubbenvorst

- Vereniging Leefmilieu te Nijmegen

wordt hoger beroep aangetekend tegen de uitspraak van de Rechtbank Limburg vanwege de Waterwetvergunning d.d. 3 april 2018 van het Waterschap Limburg ten behoeve van de geïntegreerde chemische installatie c.q. mestvergistingsinstallatie RMS Venlo BV voor de locatie Horsterweg ong. te Grubbenvorst.

De machtigingen treft u bijgaand aan.

De aangevallen uitspraak treft u bijgaand aan.

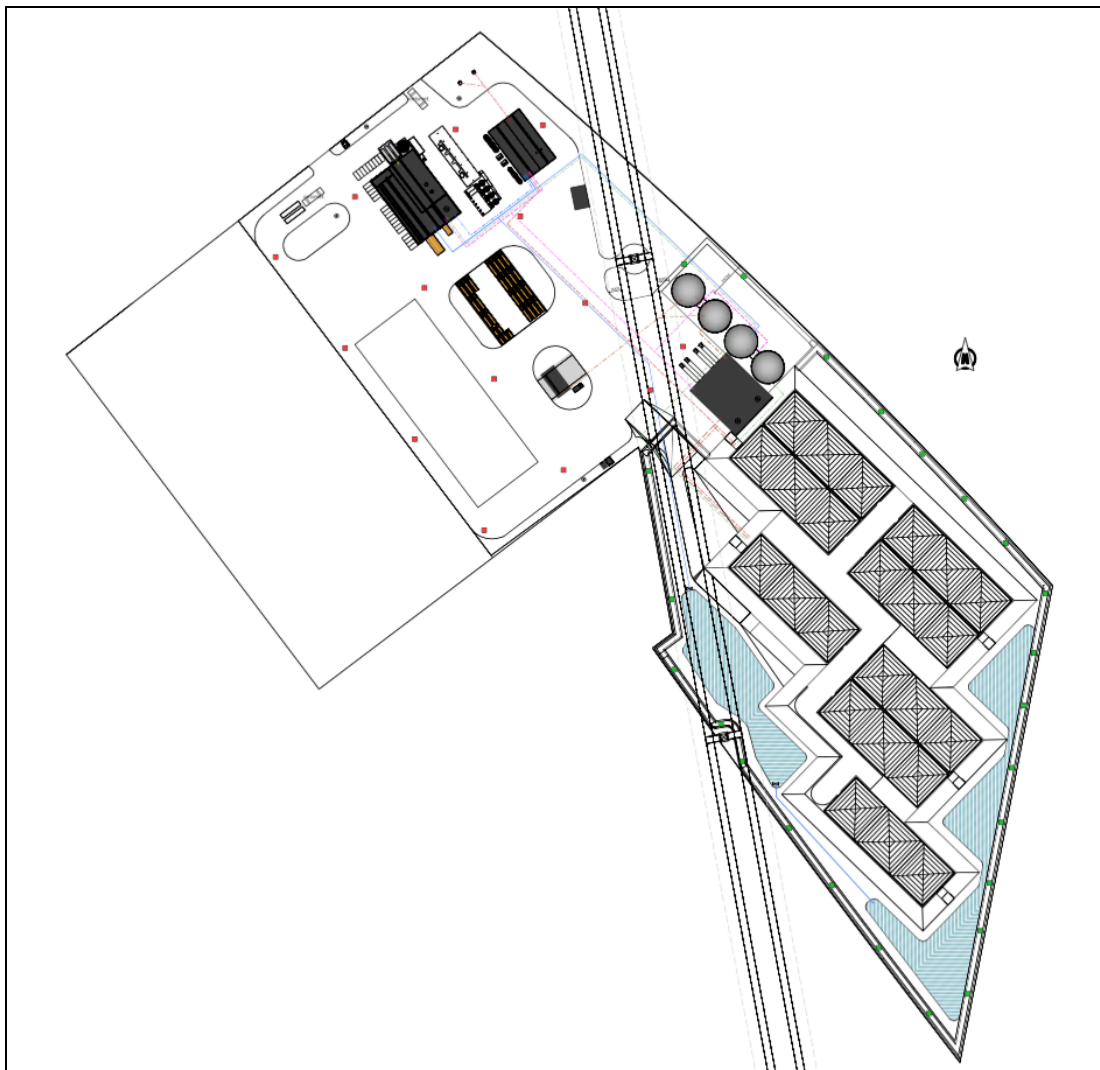
Bedrijfsplan en beoogde locatie

Korte beschrijving bedrijfsplan aan de Witveldweg

Het bedrijfsplan omvat mestbe-/verwerking met jaarcapaciteit van 450.000 ton drijfmest, 150.000 ton aan cosubstraten waaronder vaste mest. Daartoe worden de volgende procesonderdelen genoemd.

- 1: 8 vergisters, waarvan 4 stuks (30 x 90 meter, bouwhoogte: 12 meter) en 4 stuks (26x105 meter, bouwhoogte:12 meter);
- 2: 2 mestontvangstanks (bouwhoogte: 10,4 meter) en 1 pompgebouw (bouwhoogte 2,5 meter);
- 3: 2 ontsmettingstanks (bouwhoogte: 10,4 meter) en 1 pompgebouw (bouwhoogte: 2,5 meter);
- 4: 1 gasopwerkingsgebouw (hoog en laag), maximale bouwhoogte 9 meter;
- 5: 1 mestontvangststation (bouwhoogte: 5,6 meter – overkapping) en chauffeursruimte (bouwhoogte 2,5 meter – container);
- 6: 1 hoofdgebouw (bouwhoogte maximaal 14,4 meter) en 26 bijbehorende parkeerplaatsen;
- 7: 1 banddroger (14,03 meter - gebouw);
- 8: 1 E-huisje / schakelruimte (bouwhoogte: 3,5 meter);
- 9: 1 grasopslag (bouwhoogte 4 meter);

- 10: 1 opstelplaats containers (bouwhoogte: 4 meter);
- 11: 2 weegbrug (bouwhoogte: gelijk met maaiveld);
- 12: 1 dieseltank (bouwhoogte: 2,3 meter) en tankplek;
- 16: 4 pompegebouwen bij vergisters (bouwhoogte: 3,5 meter);
- 17: 8 ontvangst vergisters (bouwhoogte: 0,5 meter);
- 19: 2 gasfakkels / flaires (bouwhoogte: 8,6 meter);
- 20: 1 buffertank (bouwhoogte: 4,5 meter);
- 21: 1 zwavelzuuropslag (bouwhoogte: 4 meter);
- 22: 1 luchtwasinstallatie;
- 23: 1 luchtwasinstallatie;
- 24: 1 WKK (warmtekrachtkoppeling), bouwhoogte: 6,2 meter;
- 25: 2 koelinstallatie (bouwhoogte: 4 meter);
- 26: 2 CO2 tanks (bouwhoogte: 2 meter);
- 27: 2 ontsmettingsbak (bouwhoogte: n.v.t.);
- 28: 1 terreinafscheiding (bouwhoogte: 2 meter);
- 29: 1 luchtwasinstallatie gasreiniging;
- 30: 1 transformator (trafo), bouwhoogte: 4 meter.

bron: aanvraag tekening 15 maart 2018 (Leidingen)

Algemeen

De installatie kwalificeert zich zowel als een afvalverwerkingsinstallatie, een mestverwerkingsinstallatie alsook een chemische installatie t.b.v. productie van aardgas, mestpellets en ammoniumsulfaat.

Voor de beroepsgronden wordt verwezen naar het gestelde in de zienswijzen en het beroepsschrift.

Het Waterschap is gehouden de mogelijke risico's voor het milieu van de beoogde installatie nader te hebben onderzocht, en zo nodig middels voorschriften de risico's te beperken. Op basis van onvoldoende onderzoek is geoordeeld dat de risico's van vervuiling door veemedicatie en pesticiden aanvaardbaar zijn. Het besluit mist de vereiste zorgvuldige voorbereiding.

Gronden voor het hoger beroep

- MER-beoordelingsplicht, gevoegde behandeling beroepen maar gescheiden uitspraken

Hoewel de Rechtbank de beroepen inzake de WABO vergunning en waterwetvergunning (naar oordeel van eisers: terecht) gevoegd heeft behandeld, heeft de Rechtbank in tijd gescheiden uitspraak gedaan. Op het WABO-beroep is tot op heden (10 juni 2020) nog altijd geen uitspraak gedaan. De rechtszitting heeft op 26 september 2019 plaats gevonden.

Het niet gelijktijdig uitspraak doen wreekt zich onder meer op het onderdeel MER-beoordelingsplicht voor de paragraaf watervergunning. In de brief van 28 maart 2019 aan de Rechtbank is uitvoerig onderbouwd aangevoerd dat het MER beoordelingsbesluit niet volstaat vanwege de gebrekkige beoordeling van de waterwetbelangen. Die passage is als bijlage bij deze brief bijgevoegd.

Gegeven de coördinatieplicht van WABO en waterwetvergunning en de MER-beoordelingsplicht had het op de weg van de Rechtbank gelegen in beide zaken gevoegd uitspraak te hebben gedaan, zodat ook op het aan de waterwetvergunning verwante beroepsonderdeel MER-beoordeling gelijktijdig een uitspraak zou zijn gedaan. Ten onrechte heeft de Rechtbank niet gevoegd met het beroep tegen de waterwetvergunning de ondeugdelijkheid betrokken van de MER-beoordeling op het onderdeel waterwet.

- Uitspraak Rechtbank rechtsonzeker

Eisers zijn tekort gedaan door de omkering van bewijslast en verantwoordelijkheden welke de Rechtbank Limburg heeft toegepast in de behandeling van het beroep. Met die handelswijze heeft de Rechtbank een onjuiste toepassing gegeven van het bestuursprocesrecht met als ongewenst gevolg dat rechtsonzekerheid bestaat over de rechtsplichten van het Waterschap Limburg.

De plicht tot het stellen van meetvoorschriften volgt uit Bijlage II van de Richtlijn Industriële Emissies (RIE) die stelt dat voor alle relevante verontreinigende stoffen in het effluent passende emissienormen conform BBT moeten worden opgenomen. Nu het Waterschap op dat punt (kennelijk) tekort is geschoten, had het besluit moeten zijn vernietigd en /of het Waterschap moeten zijn gelast op basis van eigen onderzoek en initiatief alsnog tot de mogelijk vereiste voorschriften te komen.

Met de in de behandeling van deze zaak procesrechtelijk gevolgde handelswijze van de Rechtbank zijn eisers in de rol van het bevoegde gezag gedrongen. Als ongewenst gevolg daarvan kan het Waterschap met de bestreden uitspraak berusten in haar veronderstelling niet krachtens wettelijk voorschrift te zijn gehouden onderzoek te moeten hebben gedaan naar de mogelijke gehoudenheid aanvullende voorschriften op te nemen. Verwezen wordt naar rechtsoverweging 9.3. van de uitspraak.

Nu het Waterschap zich niet gebonden acht aan het opleggen van de voorschriften moet ook gevreesd worden voor het deugdelijk toezien op de naleving van de meetvoorschriften. Met de uitspraak van de Rechtbank is onbepaald of het Waterschap gehouden was genoemde voorschriften op te leggen. Daarmee duurt de rechtsonzekerheid voort.

Reeds hierom kan de uitspraak geen stand houden.

- Voorschriften

De door RMS aangeleverde gegevens zijn onvoldoende om daarop een monitoringprogramma te kunnen baseren. Detectiegrenzen zijn ernstig ontoereikend en het analyseprogramma niet passend.

Dit wordt als volgt toegelicht.

De LOQ (limit of quantification) (detectiegrens) is niet adequaat. Als er 10 microgram/liter (0,01 mg/l) deltamethrin in het water zou zitten, is dit ruim 3 miljoen maal de KRW-norm (EU Kader Richtlijn Water). Dit betreft een veelal dodelijk concentratieniveau.

En voor imidacloprid zou 10 microgram 1.204 maal de KRW norm bedragen.

Er is echter geen enkel lozingspunt denkbaar waar het effluent miljoenen malen verdund wordt.

Het is nodig en redelijk om de effluentmonsters tot op de nanogram per liter te bepalen.

Dat zou een factor 1.000 nauwkeuriger zijn dan nu is bepaald.

Aan de (onafhankelijke) monsternamen worden ten onrechte geen eisen gesteld. Dit is wel noodzakelijk, aangezien de monsternamen bepaalt wat er gevonden zal worden.

Monsternamen en analyse zou iedere maand moeten gebeuren. Dit kan ook financieel geen bezwaar heten.

Monsternamen kosten ongeveer 100 Euro. Een analyse kost ca. 300 Euro. Met een 12 maal jaarlijkse analyse is dan 4.800 Euro gemoeid.

Het Nederlandse oppervlaktewater is ernstig vervuild met pesticiden. Verwezen wordt naar www.bestrijdingsmiddelenatlas.nl. De oorsprong ervan is mede te vinden in de afstroming van landbouwgronden en effluent van waterzuiveringsinstallaties. Daaruit volgt de noodzaak voor meer adequate voorschriften.

Conclusies:

- de detectiegrenzen zijn ernstig inadequaet
- de meetfrequentie is onvoldoende
- de analysetechniek is onvoldoende

Het gestelde betreft in hoofdzaak een samenvatting van hetgeen eerder met de brieven van Mobilisation van 3 en 15 oktober 2019 is ingebracht. Verwezen wordt naar die schriftelijke inbreng, die reeds onderdeel uitmaakt van het Rechtbank procesdossier. De Rechtbank heeft aan die inbreng onvoldoende gewicht toegekend, en te lichtvaardig meegegaan in het meetprotocol zoals door de vergunningaanvrager voorgesteld.

- Definitief meetprogramma onbepaald

Met het door de Rechtbank bepaalde meetprotocol ontbreekt ten onrechte duidelijkheid over het definitieve meetprotocol.

Op basis van de uitkomsten van het meetprogramma in het eerste jaar dient een definitief monitoringsprogramma te worden opgesteld waarbij de meting wordt beperkt tot een beperkt aantal stoffen (tracers), en dienen voor die stoffen een nader vast te stellen emissiegrenswaarde te worden gesteld.

De Rechtbank stelt (r.o. 10) dat eisers om een aanvullend voorschrift kunnen verzoeken.
De uitkomst van een zodanig verzoek is nu reeds bekend.
Aangezien het Waterschap het meetprotocol overbodig vindt, zal het verzoek worden afgewezen.
De Rechtbank stuurt eisers met een kluitje in het riet.

- Proceskosten

De Rechtbank heeft het verzoek om de vergoeding van de proceskosten volledig afgewezen, ondanks dat evident deskundigen-expertise noodzakelijk is geweest om een valide inbreng te kunnen hebben gegeven.

De genoemde 19 uur zijn nodig geweest vanwege de schriftelijke inbreng bij het StAB-advies op het onderdeel waterwetbelangen, de aanwezigheid en voorbereiding op het onderzoek ter rechtszitting door dhr. Korevaar en tot slot de schriftelijke inbreng brief Mobilisation (dhr. Vollenbroek) d.d. 3 oktober 2019 en de brief Mobilisation (dhr. Korevaar) d.d. 15 oktober 2019.

Het beroep is deels gegrond verklaard, hetgeen mede het gevolg is geweest van de deskundigen-inbreng. De Rechtbank heeft geen juiste toepassing gegeven aan het besluit proceskostenvergoeding door in het geheel geen vergoeding toe te kennen van de betrokken proceskosten.

De aan de Rechtbank genoemde 19 uur zijn als volgt onder te verdelen.
Hierbij wordt opgemerkt dat de inzet zowel betrekking heeft gehad op het beroep tegen de WABO-vergunningbesluit alsook op het beroep tegen het waterwet-vergunningbesluit, en die beide onderdelen niet geheel zijn te scheiden.

- schriftelijke inbreng StAB 7 januari 2019, onderdeel waterwet, 9 uur
- optreden rechtszitting Rechtbank voor zowel WABO-deel alsook waterwet-deel, (5 +) 3 uur
- schriftelijke inbreng 3 en 15 oktober 2019, 7 uur

Indien de proceskosten moeten worden beperkt tot de schriftelijke deskundigen-inbreng in het beroep tegen het waterwetvergunningbesluit, dan zouden 7 uur moeten zijn vergoed.

Conclusie

De uitspraak kan niet in stand blijven.

U wordt verzocht de uitspraak geheel te herroepen met uitzondering van de proceskostenveroordeling voor zover het optreden van de gemachtigde betreft, een proceskostenveroordeling uit te spreken voor de deskundigenmemo's en het vergunningbesluit alsnog geheel te vernietigen.

Hoogachtend,

Mr. V. Wösten

Bijlagen:

- uitspraak Rechtbank Limburg
- machtiging cliënten
- Uit de brief aan de Rechtbank van 28 maart 2019 in het WABO beroep
- nota Mobilisation d.d. 31 oktober 2019

Uit de brief aan de Rechtbank van 28 maart 2019 in het WABO beroep

2. Waterwet, veemedicatie

Ter zekerstelling van de procesrechtelijke positie zal deze inbreng onder 2. Waterwet, veemedicatie ook per afzonderlijke brief in het beroep tegen het waterwetvergunningbesluit worden ingebracht.

Het hierna volgende heeft betrekking op een tweetal beroepsonderdelen.

- Het waterwetvergunningbesluit schiet tekort.
- Als onderdeel van het MER-beoordelingsbesluit is onvoldoende onderzocht wat de gevolgen zijn voor het oppervlaktewater, reden waarom op basis van onvoldoende onderzoek is besloten dat geen MER noodzakelijk is.

In reactie op het StAB-advies hebben cliënten ingebracht dat ook indien omgekeerde osmose als BBT kan worden aangemerkt, dan lozingsnormen (effluentnormen) niet mogen ontbreken.

De StAB stelt dat dit aspect primair beoordeeld dient te worden in het kader van de waterwetvergunning. Impliciet lijkt uw adviseur te stellen dat - nu niet ook de waterwetvergunning onderdeel is van de onderzoeksopdracht aan de StAB - de StAB zich hier niet over uitlaat.

Uw adviseur stelt ook vast dat met restemissies naar het oppervlaktewater rekening moet worden gehouden. Daarmee is onverkort de stelling van appellanten relevant dat duidelijkheid moet bestaan over de omvang van de totale emissies om de ernst van de restemissies te kunnen vaststellen. En: indien geen voldoende controlevoorschriften zijn opgesteld, die alsnog aan de vergunning dienen te worden verbonden.

Cliënten stellen de noodzaak van de lozingsnormen en controlevoorschriften.

De in de waterwetvergunning voorgeschreven meet- en controlevoorziening zijn immers evident onvoldoende is om inzicht te krijgen in de optredende lozing van medicatievervuiling. Daarbij moet bovendien het ontbreken van controle- en normvoorschriften met betrekking tot insecticidenvervuiling worden vastgesteld. Dit wordt als volgt toegelicht.

RIVM heeft hierover het volgende geschreven (Geneesmiddelen en waterkwaliteit, RIVM Briefrapport 2016-0111 5):

“Mogelijke effecten van geneesmiddelen zijn bijvoorbeeld gedragsverandering, weefselschade en effecten op de voortplanting van waterorganismen waardoor het ecosysteem als geheel verstoord kan raken. De omvang van het milieurisico kan niet precies in kaart worden gebracht omdat slechts van een fractie van de werkzame stoffen gegevens over hoeveelheden en effecten in het milieu bekend zijn. Of geneesmiddelen momenteel daadwerkelijk verantwoordelijk zijn voor schade aan het ecosysteem in het water is dus niet duidelijk. Dit wordt niet actief gemonitord. Ook veel andere factoren, zoals het waterpeil, stromingen of de aanwezigheid van andere microverontreinigingen en voedingsstoffen, bepalen of dieren en planten ergens goed kunnen gedijen. Bij de milieubeoordeling van de waterkwaliteit wordt geen rekening gehouden met de opeenstapeling van geneesmiddelresten.

De concentraties van humane geneesmiddelen in oppervlaktewater worden bepaald door het aandeel van RWZI-effluent (ook van andere RWZIs bovenstrooms) en de menging daarvan met het ontvangende water. De concentraties zijn hoog bij lozingspunten van RWZIs en vooral bij lozingen van grote RWZIs op kleine regionale wateren met beperkte doorstroming. Sloten langs akkers ontvangen diergeneesmiddelen die uitspoelen uit de bodem”.

Er is mogelijk dus ook al een forse achtergrondconcentratie in de Gekkengraaf. Verder:

“In kleine wateren, die door rioolwatereffluent worden gevoed, zijn de concentraties aan geneesmiddelen waarschijnlijk hoger dan in de grote rivieren. De aanwezigheid van geneesmiddelen in deze kleine wateren is vooral relevant voor aquatische ecosystemen. De aanwezigheid van resten van geneesmiddelen in de grote rivieren is van belang voor drinkwaterwinning uit oppervlaktewater.

Een veilige concentratie is een concentratiegrens waaronder geen sprake is van onaanvaardbare effecten. Deze maat is gebaseerd op de gevoeligheid van een ecosysteem voor langdurige blootstelling aan een specifieke stof. Er is sprake van een risico voor het milieu als de veilige concentratie overschreden wordt. Slechts een fractie van de mogelijk aanwezige geneesmiddelen is ooit gemonitord in oppervlaktewater. Toch is van een aantal stoffen bekend dat de veilige concentratie overschreden wordt. Dit leidt mogelijk tot effecten op het ecosysteem. Dit betreft diclofenac (pijnstillers), clarithromycine, azithromycine en sul-famethoxazol (antibiotica) en carbamazepine (een anti-epilepticum).

Door een gebrek aan voldoende goede monitoringsgegevens voor (dier)geneesmiddelen in oppervlaktewater is het niet mogelijk om een totaalbeeld van de ecologische schade te geven. Daarbij speelt ook mee dat in het oppervlaktewater steeds een cocktail van stoffen aanwezig is. De beoordeling van de waterkwaliteit houdt nog geen rekening met mengseltoxiciteit van deze cocktail van stoffen”.

Ook:

“Er is een sterk vermoeden dat er een directe correlatie is tussen hormonale afwijkingen bij vissen en sporen van medicatierestanten”.

Uit het RIVM Briefrapport 2014-0162:

“Naast hygiëniserende kan ook het proces zelf leiden tot inactivatie van virussen, bacteriën en parasieten. De inactivatie-efficiëntie hangt af van verblijftijd in de vergister, de temperatuur, roertechniek en type vergister. De beste inactivatie wordt bereikt bij thermofiele digestie. De temperatuur van 20 - 45°C bij me- sofiële vergisting is gunstig voor bacteriën, virussen en parasieten voor overleving. Anaerobe bacteriën, zoals clostridium, zouden zich in principe kunnen vermenigvuldigen.

Strict aerobe bacteriën, zoals sommige listeria-soorten, hebben zuurstof nodig en zullen zich niet kunnen vermenigvuldigen. Virussen kunnen zich niet vermenigvuldigen in de vergister. Deze hebben levende organismen nodig om zich te vermenigvuldigen. Vorming van nieuwe virussen is daardoor niet mogelijk. Virussen kunnen mogelijk wel de hygiëniserende en het AD-proces overleven. Hepatitis E virus, dat aanwezig is in varkensmest, is hitte-stabiel en zou dus het proces kunnen overleven”

De Europese verordening Dierlijke bijproducten (EG) 1069/2009 regelt in combinatie met uitvoeringsverordening (EG) nr. 142/2011 sinds 4 maart 2011 het gebruik van dierlijke bijproducten.

Hygiëniserings en aerobe digestie

Hygiëniserings

De Europese verordening Dierlijke bijproducten (EG) 1069/2009 regelt in combinatie met uitvoeringsverordening (EG) nr. 142/2011 sinds 4 maart 2011 het gebruik van dierlijke bijproducten. De NVWA ziet toe op uitvoering van genoemde verordeningen. Een bedrijf met een vergistingsinstallatie die dierlijke bijproducten vergist, dient hiervoor een vergunning te hebben.

Dierlijke bijproducten zijn onderverdeeld in drie categorieën afhankelijk van de risico's voor de gezondheid van mens of dier:

- Cat 1. Materiaal dat mogelijk prionen kan bevatten. Deze mogen niet gebruikt worden voor biogas productie.
- Cat 2. Hoog-risico materialen. Hieronder valt ook mest. Categorie-2-materialen mogen niet worden gebruikt voor biovergisting, met uitzondering van mest.
- Cat 3. Laag-risico-materialen. Deze mogen worden gebruikt voor biovergisting.

Digestaat dat wordt gevormd *na vergisting van dierlijke bijproducten*, dient te worden gepasteuriseerd. Het wordt dan 60 minuten verhit bij 70°C, of een gevalideerd proces met een vergelijkbaar resultaat. Dit wordt ook wel hygiëniserings genoemd. Hygiëniserings is gericht op inactivatie van pathogenen. Na hygiëniserings wordt het digestaat als verwerkt beschouwd. Hier kan onder bepaalde voorwaarden van worden afgeweken indien het materiaal geen risico op verspreiding van ernstige op mens of dier overdraagbare ziekten inhoudt (Verordening (EU) Nr. 142/2011 Bijlage V, hoofdstuk III, afdeling 2, punt 2, onderdeel b). Het digestaat wordt dan als niet verwerkt beschouwd.

In de verordening is hygiëniserings bij 70 Gr. C. voorgeschreven.

RMS gaat mogelijk uit van 55 gr. C, maar zeker is dat niet. Immers, hiervoor is geen verplichting opgenomen. RMS gaat uit van mesofiele vergisting waarbij relatief veel pathogenen overleven.

Wij merken nog op dat rioolwater veel lagere concentraties medicijnresten bevat dan dierlijke mest. In de intensieve veehouderij worden grote hoeveelheden antibiotica preventief aan het voeder toegevoegd. Verder wordt rioolwater verdund doordat per persoon per dag ca. 120 l water wordt verbruikt hetgeen tot een factor 50-100 verdunning leidt. Als het regent is die verdunning nog groter. Verder lozen RWZIs vaak op grote rivieren.

Proceswater van RMS (effluent) wordt via een aan te leggen leiding in de Gekkengraaf geleid. Het gaat om een vergund debiet van 60 m³/uur, 485.000 m³/jaar.

Met name in de zomer en/of in periodes met weinig aanvoer van oppervlaktewater is de verdunning erg beperkt, en de resulterende concentratie van groeibevorderaars, medicijnresten, antibiotica, hormoon versturende stoffen relatief hoog. Hoe hoog: dat weet het Waterschap niet en heeft ook geen poging gedaan om dit te onderzoeken.

Hoge concentraties van groeibevorderaars, medicijnresten, hormoon versturende stoffen kunnen dus niet worden uitgesloten, zoals bijvoorbeeld van Doxycycline (antibioticum, zie verderop) in concentraties rond 10 microgram/l (na verdunning van 1:3). Wij achten dit niet acceptabel omdat het Waterschap de zorg en taak heeft om de kwaliteit van de Gekkengraaf te garanderen.

Hygiëniserings vindt bij RMS mogelijk plaats op 55 graden Celsius, maar zeker is dat niet. Dit is ook niet hetzelfde als pasteurisatie. Er zijn veel pathogenen die het proces bij 55 gr. C. overleven zoals endosporen, ascosporen van sommige gisten, en bacteriën van het geslacht *Micrococcus* en *Streptococcus*, om nog maar niet te spreken van miltvuur. Miltvuur of antrax wordt veroorzaakt door de miltvuurbacterie: *Bacillus anthracis*. De ziekte is bij mensen en dieren al heel lang bekend: het was een van de tien plagen van Egypte in de tijd van Mozes. De bacterie komt in Nederland niet veel meer voor, maar een centrale mestvergister is ideaal voor snelle verspreiding van deze bacterie, ook naar het oppervlaktewater. Sporen van miltvuur

kunnen decennia overleven.

Er wordt ten onrechte gesteld c.q. gesuggereerd dat bij 55 gr. C. alle bacteriën en ziektekiemen worden gedood, hetgeen evident onjuist is.

Verder zijn er in de vergunning geen waarborgen ingebouwd dat de temperatuur van 55 gr. C. gedurende 10 uur wordt gehaald. Immers, dit is nergens in de voorschriften opgenomen. Ook staat de hele aanvraag los van de vergunningvoorschriften. Er kan dus ook niet op worden gehandhaafd. Ook worden in de intensieve veehouderij op grote schaal medicijnen, antibiotica, groeibevorderaars en hormoon verstorende stoffen gebruikt. Ten aanzien van deze stoffen ontbreken passende lozingsnormen in de vergunning, hetgeen betekent dat deze stoffen ongelimiteerd mogen worden geloosd. Niet vergeten dient te worden dat ook mest van zieke dieren zal gaan worden aangevoerd.

In mest wordt een groot scala aan antibiotica aangetroffen hetgeen ook te verwachten is. Het Waterschap erkent dat 5% kan de RO-installatie kan passeren, gegeven een verwijderingsrendement van 95%. Onduidelijk is of de RO van RMS eenzelfde niveau van zuivering bereikt als waar het Waterschap van uit gaat. Het RO-proces vergt in ieder geval een goede bewaking en onderhoud.

Er zijn gidsparameters (tracers) te benoemen voor de controle op een goede verwijdering van groeibevorderaars, medicijnresten, hormoon verstorende stoffen, etc. Doxycycline zou kunnen worden gebruikt als parameter ter indicatie van een al dan niet adequaat verwijderingsrendement op antibiotica. In het bestreden besluit wordt niet of onvoldoende gemotiveerd waarom dit nodig zou zijn, én niet zou kunnen.

Dat *escherichia coli* en *enterococcus intestinales* gidsparameters voor de aanwezigheid van bacteriën zijn is waarschijnlijk, *maar onwaarschijnlijk voor medicijnen, antibiotica, groeibevorderaars en hormoon verstorende stoffen medicijnresten in effluent van RMS*. Integendeel.

De zwemwaterrichtlijn (14 maart 2013) geeft normen voor *escherichia coli* en *enterococcus intestinales* ter bescherming van zwemmers tegen uitsluitend bacteriën, niet tegen andere stoffen. De richtlijn biedt ook geen bescherming van ecosystemen/waterlopen als de Gekkengraaf.

Passende effluentnormen moeten ervoor zorgen dat er geen ecologische schade gaat optreden als gevolg van lozing van stoffen anders dan bacteriën, zoals medicijnen, antibiotica, groeibevorderaars en hormoon verstorende stoffen, medicijnresten en virussen op de Gekkengraaf.

Het Waterschap gaat er mogelijk van uit dat als de concentratie van bacteriën laag is, ook de concentratie van antibiotica laag zijn. Het omgekeerde is eerder het geval: Als de concentratie van bacteriën laag is kan of zal dat mogelijk het gevolg zijn van hoge concentraties antibiotica.

Op technische gronden zijn er dus wel degelijk zeer goede en zelfs dwingende argumenten om periodiek te bemonsteren en te analyseren op groeibevorderaars, medicijnresten, hormoon verstorende stoffen, etc. In aanvulling hierop zijn er ook *dwingende wettelijke verplichtingen* tot het opnemen en monitoren van relevante parameters.

- Wettelijke verplichting tot het opnemen van parameters en monitoring

Duidelijk is dat in de intensieve veehouderij nog steeds op grote schaal medicijnen, antibiotica, groeibevorderaars en hormoon verstorende stoffen worden gebruikt. Ten aanzien van deze stoffen ontbreken passende lozingsnormen in de vergunning, hetgeen betekent dat deze stoffen ongelimiteerd mogen worden geloosd. In dit opzicht conflicteert de vigerende vergunning niet alleen met de RIE maar ook met het *standstill* beginsel uit de KRW. Dit klemt des te meer omdat de beek/sloot soms laag debiet heeft.

De RIE stelt met name dat voor alle relevante verontreinigende stoffen in het effluent passende emissienormen conform BBT moeten worden opgenomen. Dat is hier niet gebeurd.

Bijlage II van de RIE:

WATER

1. Organische halogeenverbindingen en stoffen waaruit in water dergelijke verbindingen kunnen ontstaan
2. Organische fosforverbindingen
3. Organische tinverbindingen
4. Stoffen en mengsels waarvan is aangetoond dat zij in of via het water een kankerverwekkende, mutagene of voor de voortplanting gevaarlijke werking hebben
5. Persistente koolwaterstoffen en persistente en bio-accumuleerbare toxische organische stoffen
6. Cyaniden
7. Metalen en metaalverbindingen
8. Arseen en arseenverbindingen
9. Biociden en producten voor gewasbescherming
10. Stoffen in suspensie
11. Stoffen die bijdragen tot eutrofiëring (met name nitraten en fosfaten)
12. Stoffen die een negatieve invloed hebben op de zuurstofbalans (en meetbaar zijn aan de hand van parameters zoals BZV, CZV)
13. Stoffen benoemd in bijlage X van Richtlijn 2000/60/EG

De rubrieken 1, 2, 4, 5 en 9 zijn hier van toepassing.

De stelling van het Waterschap dat er, als er een groot aantal zuiveringsstappen zijn, dit zou betekenen dat kan worden afgezien van monitoring op relevante parameters. Echter, het effectief verwijderen van bovengenoemde stoffen dient ten minste periodiek te worden gecontroleerd, ook als sprake is van een wijze van waterzuivering die aan BBT voldoet. Het bestreden besluit voldoet hier overigens niet aan.

Monitoringsvoorschriften behoren onderdeel te zijn van de vergunning. Dit volgt ook dwingend uit art. 5.5 Bor en artikel 14 van de RIE in combinatie met bijlage II bij de RIE.¹

Indien zou worden gesteld dat dit tot onevenredige kosten zou leiden voor de vergunninghouder, dan betreft dat een onhoudbare stelling. Navraag bij een ter zake deskundig laboratorium leert:

“Voor 300 euro ex BTW kun je bij ons 664 bestrijdingsmiddelen en biociden laten meten op nanogram nauwkeurig. Het is uiteraard wel van belang dat de monsternamen onaangekondigd gebeurt en onder representatieve condities. Je hebt een liter nodig in een verpakking van onbesproken herkomst, voorgespoeld met monstervloeistof”.

Hierbij brengen wij de volgende stukken in:

- Bijlage 'aankondiging VVM-café': er zijn terecht grote zorgen over medicijnresten in effluent van

¹ Bij de voorschriften worden emissiegrenswaarden gesteld voor de stoffen, genoemd in bijlage II bij de EU- richtlijn industriële emissies, en voor andere stoffen die in aanmerkelijke hoeveelheden uit de inrichting kunnen vrijkomen en die direct of door overdracht tussen milieucapartimenten nadelige gevolgen voor het milieu kunnen veroorzaken.

waterzuiveringsinstallaties. Gangbare zuiveringsmethoden, waaronder RO, verwijderen maar een deel van de medicijnen. Daarbij moet in aanmerking worden genomen dat de vloeibare fractie van mest veel hoger concentraties medicijnen bevat dan huishoudelijk afvalwater op het moment dat dit het riool ingaat.

- Bijlage publicatie Foodlog: toont dat dierlijke mest extreem hoge concentraties aan insecticiden bevat. Die eindigen deels in het digestaat en vandaar gaat het naar de waterzuivering/RO, waarbij het Waterschap er ongemotiveerd vanuit gaat dat 100% wordt verwijderd en zonder dat dit hoeft te worden aangetoond als het bedrijf in werking is.
- Bijlage, artikel uit Trouw, Milieurisico's medicijnresten.
- Bijlage, bericht van prof. Ragas van de universiteit van Nijmegen waarin hij de vervuilingspotentie van mest 'schrikbarend' noemt. Uit deze email valt af te leiden dat deltamethrin een goede tracer zou zijn voor controle van het effluent op bestrijdingsmiddelen, zoals doxycycline dat zou zijn voor antibiotica.

Zie ook het rapport Geneesmiddelen en waterkwaliteit van het RIVM van 2016.² Hieruit:

“Over de emissies uit mestverwerking is nog weinig bekend, want er is een gebrek aan concrete monitoringsdata (Van Voorthuizen et al., 2016). In een screeningsstudie laten Lahr et al. (2014) zien dat in het permeaat van de vier onderzochte mestverwerkingsinstallaties, alle werkend met omgekeerde osmose, van de 40 onderzochte antibiotica alleen het antibioticum doxycycline werd gevonden. In het achtergronddocument over MVI-afvalwaterlozingen (van Voorthuizen et al., 2016) wordt omgekeerde osmose dan ook gezien als een goed in de praktijk toe te passen zuiveringstechnologie voor de behandeling van MVI- 1 afvalwater, dat het risico op verspreiding in/door water van de zogenaamde voorzorg parameters (diergeneesmiddelen, antibiotica, pathogenen- en antibioticaresistentie) zo veel mogelijk wordt beperkt. Door het ontbreken van voldoende meetgegevens wordt wel voorgesteld om bij een aantal in werking zijnde MVI's, waar de zuiveringstechnieken klassiek biologische zuivering, membraanbioreactor of omgekeerde osmose worden toegepast, een beter beeld te verkrijgen van de effluentkwaliteit van het geloosde MVI- afvalwater”.

Het RIVM geeft hier aan dat er weinig meetgegevens zijn maar dat de aanwezigheid van diergeneesmiddelen (vee-medicatie), antibiotica en pathogenen een reden tot zorg is.

Ook:

“In opdracht van Wakker Dier heeft het RIKILT in 2012 20 monsters van slootwater nabij akker- en vee- teeltgebieden onderzocht. In 30% van de gevallen was in deze sloten het antibioticum sulfamethoxazol aanwezig (10-50 ng/L), in 15% anhydro-erythromycine (10 ng/L), en in 1 monster oxytetracycline (50-100 ng/L). In geen van de monsters is lincomycine, ampicilline, trimethoprim, sulfadimidine, ceftiofur, doxycycline, penicilline V, tylosine, diclofenac, quinoxaline(-CA) of flumequine aangetoond. In een onderzoek in 2004-2005 werden flumequine, sulfadiazine, trimethoprim en tylosine aangetoond in enkele monsters slootwater, in gehalten van enkele tientallen nanogrammen per liter. In de waterbodems werden amoxicilline, flumequine, sulfadiazine en sulfamethoxazol aangetroffen. Alleen in de gebieden met varkenshouderij- en werd consistent flumequine met enkele microgrammen per kilogram aangetoond (Montforts et al., 2007)”.

Dit zijn ecologisch gezien bijzonder hoge concentraties die reden zijn tot zorg.

Er is sinds 2013 heel veel informatie over medicatie en bestrijdingsmiddelen naar buiten gekomen dat het Waterschap kennelijk niet wenst mee te nemen in haar besluitvorming. Het besluit berust daarmee op onjuiste gronden. Het Waterschap heeft zich willens en weten niet op de hoogte gesteld van de ontwikkelingen sinds 2013.

Het voorgaande betreft informatie die voor een aanzienlijk deel ook reeds bekend was ten tijde van het MER-beoordelingsbesluit. Die informatie is niet door het bevoegde gezag betrokken bij het MER-beoordelingsbesluit. Gesteld moet worden dat het MER-beoordelingsbesluit niet zorgvuldig tot stand is gekomen. Onvoldoende is onderzocht of belangrijke nadelige milieugevolgen kunnen optreden.

² www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2016-0111.pdf

Conclusies:

- Duidelijk is dat in de intensieve veehouderij nog steeds op grote schaal medicijnen, antibiotica, groeibevorderaars en hormoon verstorende stoffen (vee medicatie) worden gebruikt. Ook komen pesticiden in het afvalwater en het effluent terecht. Dit zijn pesticiden die in het veevoer aanwezig zijn en de het dier via de ontlasting verlaten. Ten aanzien van deze stoffen ontbreken passende onderzoeksvoorschriften en / of lozingsnormen in de vergunning, hetgeen betekent dat deze stoffen ongelimiteerd mogen worden geloosd.
- Er dient te worden voorzien in het opnemen van (1) emissienormen en (2) monitoringvoorschriften voor pesticiden, groeibevorderaars, medicijnresten, hormoon verstorende stoffen, etc. Deze verplichting geldt ook wanneer BBT wordt toegepast. Daarvoor dienen geschikte tracers te worden benoemd en emissienormen voor worden opgenomen.
- Monitoring is een wettelijke verplichting die zowel in de RIE als in Nederlandse regelgeving is geborgd ook als BBT wordt toegepast en ook als BBT+ wordt toegepast.
- Het MER-beoordelingsbesluit niet zorgvuldig tot stand is gekomen. Onvoldoende is onderzocht of belangrijke nadelige milieugevolgen kunnen optreden.